

Analiza odnosa princa Genjija s djevojčicom Murasaki i damom Fujitsubo

Despotović, Blanka

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:989917>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-08**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Filozofski fakultet

BLANKA DESPOTOVIĆ

ANALIZA ODNOSA PRINCA GENJIJA S DJEVOJČICOM MURASAKI I
DAMOM FUJITSUBO

Završni rad

Pula, rujan, 2023.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Filozofski fakultet

BLANKA DESPOTOVIĆ

ANALIZA ODNOSA PRINCA GENJIJA S DJEVOJČICOM MURASAKI I
DAMOM FUJITSUBO

Završni rad

JMBAG: 0303099013, redovita studentica

Studijski smjer: Jednopedmetni preddiplomski studij Japanologije

Kolegij: Poglavlja iz japanske književnosti 1

Mentorica: doc. dr. sc. Tanja Habrle

Sumentorica: Kamelija Kauzlarić, mag. iapon., mag. philol. angl.

Pula, rujan, 2023.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Blanka Despotović, kandidatkinja za prvostupnicu japanskog jezika i kulture, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Studentica _____

U Puli, ----, 2023. godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom

koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

SADRŽAJ

UVOD.....	1
1. RAZDOBLJE HEIAN – Kulturno-povijesni kontekst.....	3
1.1. UDVARANJE U RAZDOBLJU HEIAN.....	4
2. MURASAKI SHIKIBU I PRIČA O GENJIJU.....	5
3. POVEZANOST LIKOVA U ROMANU.....	6
3.1. POZADINA ANALIZIRANIH LIKOVA.....	8
3.1.1. GENJI.....	8
3.1.2. MURASAKI.....	8
3.1.3. FUJITSUBO.....	9
3.2. ANALIZA ODNOSA – Princ Genji i dama Fujitsubo.....	10
3.3. ANALIZA ODNOSA – Princ Genji i djevojčica Murasaki.....	16
4. TEME.....	24
4.1. LJEPOTA.....	24
4.2. PROLAZNOST I NEPOSTOJANOST.....	25
4.3. LJUBAV I ŽELJA.....	26
4.4. LJUBOMORA.....	27
5. POTRAGA ZA SAVRŠENSTVOM.....	29
ZAKLJUČAK.....	33
LITERATURA.....	34
SAŽETAK.....	36
ABSTRACT.....	36

UVOD

Priča o Genjiju autorice Murasaki Shikibu predstavlja temeljno djelo japanske književnosti, poznato zbog dubokog istraživanja ljubavi, dvorskog života i ljudske prirode. U središtu ovog djela su zamršeni odnosi koji se uglavnom odvijaju oko protagonista, princa Genjija.

Među mnogim ljubavnim vezama princa Genjija nalaze se i dva najsimboličnija odnosa, odnos s damom Fujitsubo i djevojčicom Murasaki, čija je analiza i tema ovoga rada. Analizirajući ove odnose istražiti ćemo dinamiku ljubavi, paradoks savršenstva i stalno promjenjivu prirodu emocionalnih veza.

U prvom poglavlju ovog rada bavimo se razdobljem Heian. Započinjemo općim informacijama o spomenutom razdoblju te nastavljamo s opisima života aristokrata, dvorskog života i razvitka književnog stvaralaštva. S obzirom kako se *Priča o Genjiju* usredotočuje na dvorski život, prethodno navedeni opisi nam mogu pomoći pri boljem shvaćanju djela. Na kraju spomenut ćemo kako je došlo do završetka razdoblja Heian.

U drugom poglavlju bavimo se životom Murasaki Shikibu te nastankom, ulogom i utjecajem njezinog djela *Priča o Genjiju*. Zbog istaknute psihološke dubine i kompleksnosti likova, što je bilo izuzetno inovativno za to razdoblje, utjecaj *Priče o Genjiju* proteže se na mnoge aspekte japanske kulture.

U trećem poglavlju ukratko izlažemo povezanost likova u romanu te ističemo likove na kojima će se temeljiti nadolazeća analiza. Nadalje, započinjemo analizirati odnos princa Genjija i dame Fujitsubo počevši od njihovog prvog susreta do trenutka kada odnos prestaje. Nakon toga, nastavljamo analizirati odnos princa Genjija i djevojčice Murasaki. Oba odnosa odražavaju različite aspekte Genjijevog života i karaktera, istražujući ljubav, tajne i društvene konvencije tog vremena.

U četvrtom poglavlju se bavimo motivima ljepote, prolaznosti i nepostojanosti, ljubavi i želje te motivom ljubomore. Nakon svakog motiva priložili smo i obrazložili dva citata iz književnog djela radi jasnijeg povezivanja i prikazivanja situacija u kojima se spomenuti motivi pojavljuju.

U petom i posljednjem poglavlju bavimo se potragom za savršenstvom. Uz pomoć stečenog znanja o likovima, odnosima i općenito radnji romana, odgovaramo na pitanja je li savršenstvo dostižno, koje osobine protagonist romana smatra savršenima i na koji su točno način analizirani ženski likovi savršeni.

U konačnici, cilj ovoga rada jest prikazati potragu za savršenstvom analizirajući dva najbitnija odnosa u cijelom romanu.

1. RAZDOBLJE HEIAN – Kulturno-povijesni kontekst

Razdoblje Heian (794.-1185.) bilo je “zlatno doba” klasične japanske književnosti, poezije i dvorskih umjetnosti. Godine 794. japanska je prijestolnica premještena iz Nare u Kyoto, gdje će i ostati više od tisuću godina. Treće podrazdoblje razdoblja Heian je doba koje većina Japanaca povezuje s razdobljem u cjelini, otprilike stogodišnje razdoblje od sredine desetog do sredine jedanaestog stoljeća, koje je obilježeno vlašću klana Fujiwara i kulturnim procvatom dvora (Tsutsui 2009: 36).

Za aristokrate, koji su živjeli u neposrednoj blizini glavnog grada zvanog Heiankyō u zapadnom Japanu, 10. i 11. stoljeće je doba ogromnog kulturnog procvata (Steininger 2017: 1). Kako je središte aristokratske svakodnevnice bio dvor i sam car, oni su rijetko putovali i smatrali su obične ljude gotovo pa “pod-ljudima”. Zbog činjenice da su se na dvoru nalazili samo imućni ljudi, moglo bi se pretpostaviti kako je među dvorskim staležima postojala minimalna diskriminacija, međutim ta pretpostavka nije sasvim točna. Tri najviša dvorska staleža bili su visoki dvorski plemići (*kugyo*), dok su četvrti i peti stalež općenito bili klasa provincijskih guvernera, koji su, unatoč tome što su bili i više nego financijski stabilni, često ismijavani zbog nižeg staleža i kraćeg vremena koje su provodili na dvoru¹ (Dupree 2021: 9 -10). Sama Murasaki Shikibu dolazila je upravo iz te klase (Waley 1935: 23).

Vrhunac doživljava i japanski dvorski život u kojem je razvoj japanskog slogovnog pisma kane doveo do naglog razvoja književnog stvaralaštva, posebice od strane dvorskih dama. Stoga su za suvremene Japance najživopisniji podsjetnici na razdoblje Heian vjerojatno *Priča o Genjiju* (jap. *Genji Monogatari*), književni klasik spisateljice Murasaki Shikibu i kulturni sjaj ranog jedanaestog stoljeća (Tsutsui 2009: 30-36).

Književnost razdoblja Heian u cjelini ima dva vrlo različita pravca. Jedan se sastoji od zapisa na kineskom jeziku i ideografskom pismu, koje su koristili muškarci. Drugi se sastoji od djela napisanih korištenjem fonetskog pisma, koje su koristile žene. Potonji

¹ Dvorjani su smatrali da što je pojedinac fizički udaljeniji od cara i što više izbiva s dvora to je manje vrijedniji. Također su vjerovali da je trogodišnja dužnost, koja je guvernere vezala za njihove provincije, bila vrsta progonstva (Dupree 2021:10).

pravac je značajniji u smislu književne vrijednosti, iako treba napomenuti da su kineski spisi iz razdoblja Heian bogat i uglavnom neistražen izvor povijesnih informacija koji zaista imaju umjetničku vrijednost (Mason, Caiger 1997: 119).

U 11. i 12. stoljeću su ratnički klanovi bogatstvom i snagom premašili moć aristokracije te je došlo do neminovne uspostave političke hegemonije ratničkog klana Taira, ali pod stalnom prijetnjom napada klana Minamoto, drugog najjačeg klana u tadašnjem Japanu. U Gempejskom ratu (1180.-1185.) klan Minamoto pod vodstvom Minamoto Yoritomoa pobjeđuje klan Tairu te uspostavlja potpunu vlast nad cijelim Japanom. Shively i McCullough ističu sljedeće:

Na početku rata, Yoritomo je privukao pristaše obećavši podjelu zemlje onim ratnicima koji bi mu prisegli na vjernost. Na taj je način uzurpirao imperijalnu vlast te je također jamčio trajne posjede koje je provincijska ratnička klasa dugo tražila. Kako je napredovao do vojne nadmoći, postupno je uspostavio i administrativnu organizaciju koja je nadopunjavala postojeći sustav pokrajinske vlasti. Ovaj revolucionarni prijenos vlasti privedo je kraju razdoblje Heian (1999:18-19).

1.1. UDVARANJE U RAZDOBLJU HEIAN

Kao što ćemo vidjeti i u romanu Murasaki Shikibu, žene su svoje vrijeme uglavnom provodile u kući skrivene iza zastora. Upravo zbog toga muškarce nije pretjerano zanimao fizički izgled žene jer ju nisu imali priliku ni vidjeti (Dupree 2021:10). Ono što je bilo bitnije su talenti koje je žena imala, a to su, sudeći po romanu *Priča o Genjiju*, uglavnom bili sviranje kota ili flaute, pisanje pjesama te znanje kaligrafije (Shikibu, Seidensticker 1978 :114 ; 239).

Udvaranje u razdoblju Heian sastojalo se od danonoćnih posjeta muškaraca ženama i komuniciranja koje se odvijalo uglavnom putem pjesama. Muškarci bi često slali pažljivo napisana ljubavna pisma ili poeziju ženama kojima su se divili pokazujući svoje književne i umjetničke vještine i pritom prenoseći svoje osjećaje. Dvorjani su se, međutim, kao što je prikazano i u romanu, uvelike oslanjali na posrednike kako bi olakšali komunikaciju i pregovore između dviju strana. Umjesto tjelesnog kontakta između parova koji se udvaraju jedno drugom, koji se često smatrao neprikladnim, favorizirale su se suptilne geste i verbalni izrazi naklonosti.

Poezija je imala središnju ulogu u udvaranju služeći kao sredstvo za izražavanje osjećaja i bilježenje ljepote prolaznih trenutaka. Pjesme su često sadržavale suptilne aluzije, metafore i igru riječi, dopuštajući udvaračkim stranama da na kreativan način opišu svoje osjećaje (Morris 1979: 163).

2. MURASAKI SHIKIBU I PRIČA O GENJIJU

Pravo ime autorice Murasaki Shikibu (oko 978.- oko 1014.) nije poznato; pretpostavlja se da je nadimak Murasaki dobila po imenu junakinje njezina romana, a ime Shikibu odražava položaj njezina oca u Uredu za obrede² u kojem je radio. Rođena je u manje poznatoj grani moćne obitelji Fujiwara, čiji su muškarci zauzimali većinu najviših položaja u carskoj vladi.

Osim *Priče o Genjiju*, iza sebe je ostavila zbirku poezije i fragmentirani dnevnik posvećen uglavnom događajima u palači u kojoj je tad boravila, koji je počela pisati 1008. godine (Mason, Caiger 1997:91).

Također, kako je to za žene onoga vremena bilo neobično, Murasaki u svom dnevniku izražava zanimanje za kineski jezik koji je i sama znala, a naučila ga je prisluškujući svog oca koji je poučavao njezinog brata. Kasnije, kada je već stekla slavu kao spisateljica, pozvana je na dvor kao pratnja carici, ali joj je i uz to držala lekcije kineskog jezika i podučavala je iščitavanju kineske poezije (Murray 2002:80). Postoji i anegdota koja „objašnjava“ nastanak *Priče o Genjiju*. Navodno je carica zamolila Murasaki da napiše nešto zanimljivo nakon što je zaključila da su joj sva postojeća djela predosadna (Kassim, Jais 2014:113).

Središte radnje njezina romana je život princa Genjija, jednog od sinova japanskog cara Kiritsuboa³. Genji se u dobi od samo dvanaest godina ženi kćerkom utjecajnog ministra, no taj brak nije temeljen na ljubavi (Waley 1935:18). Genji se, tražeći savršenu ženu, upušta u razne ljubavne veze i svaka od tih ljubavnih veza je opisana u romanu.

² Značenje prezimena Shikibu (式部). 式 (shiki) - „ceremonija“, 部 (bu) – „odjel“

³ Pravo ime cara nije poznato, no ime Kiritsubo dobio je po Genjijevoj majci kojoj je pridavao posebnu pažnju, a ona je ime Kiritsubo dobila po svojim odajama u kojim je prebivala i koje su se nalazile u sklopu dvora – Odajama paulovnije. (Zhang 2019:102)

Kada je u pitanju popularnost samog romana, visoke pohvale cara Ichijōa (980.-1011.) također su doprinijele popularnosti knjige jer su romane trebali čitati žene i djeca, a ne muškarci. To je također bilo prvo djelo koje je gotovo u cijelosti napisano pismom *kana* koje su većinom koristile dvorske dame. Iako se nije očekivalo da ga čitaju muškarci, to je bilo prvo veće djelo (ove vrste) koje su čitali i muškarci⁴ (Hakutani, Lewis 1973:36).

Priča o Genjiju smatra se prvim japanskim romanom, bio je popularan među dvorjanima, a danas ostaje značajan upravo zbog vjerodostojnog prikaza života na dvoru tijekom razdoblja Heian (Lyons 2011:30-31).

Janet Emily Goff ističe:

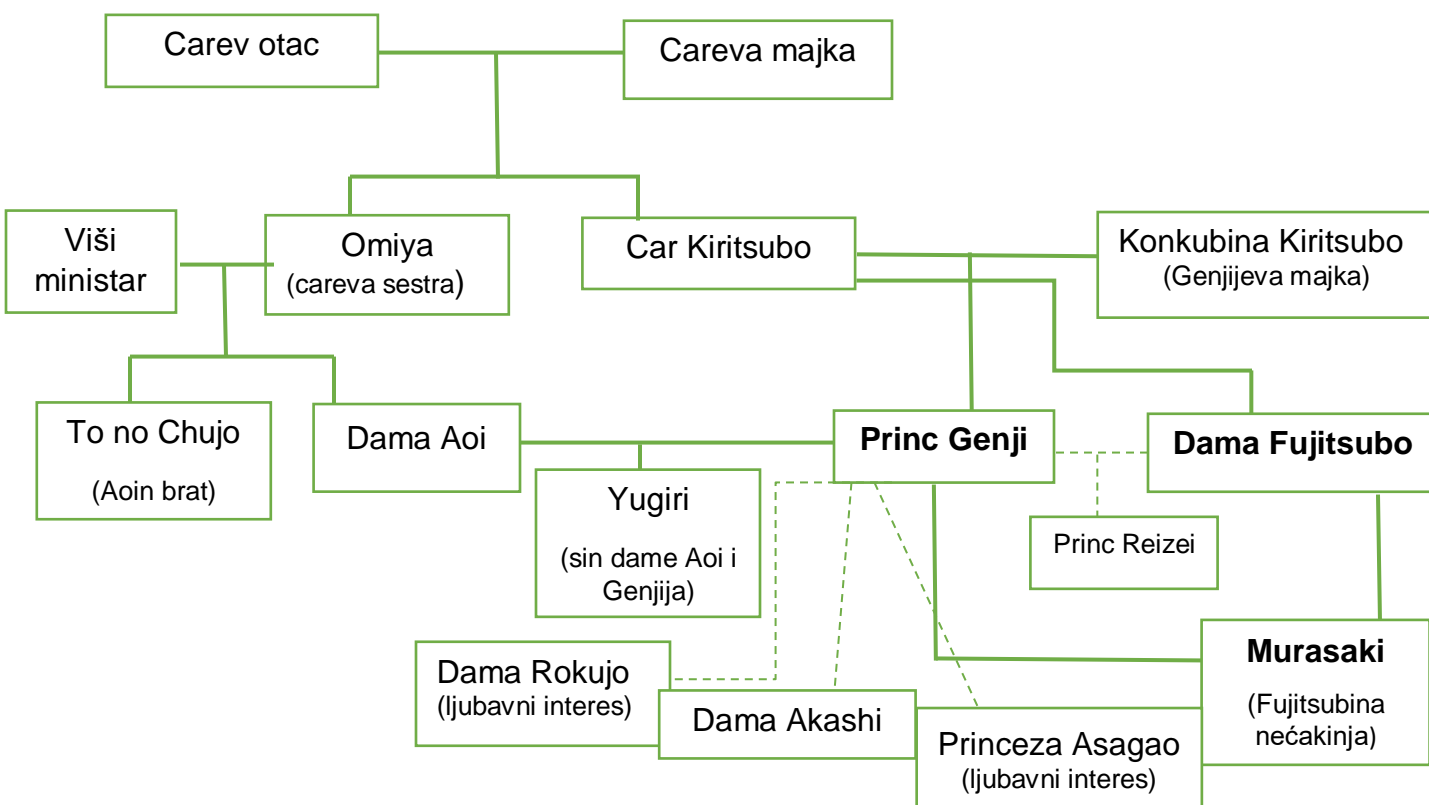
Priča o Genjiju također je utjecala na određena područja umjetnosti poput slikarstva i drame. Nastale su stoga mnoge slike inspirirane knjigom, kako u razdoblju Heian tako i danas. Većina predstava u noh kazalištu oslanja se na dobro poznate epizode iz *Genjija* i na scene blisko povezane s likom⁵ (1991:4).

Nije poznato kako je i koje točno godine Shikibu preminula, ali postoje nagađanja o vremenskom razdoblju njezine smrti. Tim nagađanjima svakako pomaže popis za unaprjeđenje dvorskih službenika s njihovih tadašnjih radnih pozicija u neke više. Ime Murasaki Shikibu i dalje postoji na listi kandidata za unaprjeđenje 1025. godine, ali 1031. je uklonjeno, stoga se vjeruje kako je u razmaku između ovih godina Shikibu preminula (Kassim, Jais 2014:113).

3. POVEZANOST LIKOVA U ROMANU

⁴ Prije jedanaestog stoljeća u Japanu su se književna djela pisala kineskim ideografima, a njih su znali čitati uglavnom muškarci. Kako je *Priča o Genjiju* napisana hiraganom, koja se još nazivala i ženskim pismom, nije se smatralo da će djelo postići uspjeh među muškom publikom (Hakutani, Lewis 1973: 36).

⁵ Zeami Motokiyo (1363.-1443.) poznati je scenarist i suosnivač noh kazališta. Zaslužan je za nastanak brojnih kazališnih komada u kojima se nalaze i scene iz romana *Priča o Genjiju*. Te scene uključuju pojavu likova poput dame Utsusemi, dame Yugao, dame Aoi te scenu Genjijevog boravka u Sumi i njegov odnos s damom Akashi (Goff 1991: vii - 4).

Likovi čija su imena istaknuta predstavljaju tematski fokus ovog akademskog istraživanja. No, zašto je važno posebno analizirati ove likove? Središnje pitanje koje se istražuje u ovom radu jest koncept potrage za savršenstvom.

Glavni protagonist, Genji, predano traga za idealnom životnom partnericom te prolazi kroz niz ljubavnih odnosa u nastojanju da dosegne taj stupanj savršenstva.

Posebno važnu ulogu u tom procesu imaju dva ključna ženska lika: dama Fujitsubo i Murasaki. Njihovi odnosi s Genjijem duboko su oblikovali njegov karakter, stoga je ključno fokusirati se na analizu ovih dvaju odnosa kako bismo bolje razumjeli razloge zbog kojih Genji teži savršenstvu u svojim ljubavnim interesima.

Analizirajući odnose između likova pokušat ćemo pronaći odgovore na pitanja o tome uspijeva li Genji na kraju dostići svoj ideal savršene žene i je li savršenstvo ženskog partnera dovoljno za monogamiju muškog.

3.1. POZADINA ANALIZIRANIH LIKOVA

3.1.1. GENJI

Junak priče, Genji, sin je cara Kiritsuboa i konkubine nižeg staleža. Ostale konkubine nisu voljele Genjijevu majku zbog toga što je potjecala iz obitelji nižeg staleža, stoga je car bio primoran učiniti Genjija pučaninom oduzevši mu titulu princa. Car je to učinio za Genjijevo dobro kako bi izbjegao izazivanje bilo kakvih političkih problema za kraljevstvo, ali i kako sam Genji ne bi postao žrtvom zlonamjernih ljudi.

Genjija hvale zbog njegove briljantnosti, talenata, osjetljivog srca i ljepote, te je tako zaradio nadimak „Sjajni princ“. U knjizi ga konstantno hvale, opraštaju mu i dive mu se, kako pripovjedač tako i od većina likova koje susreće u mladosti. Pred kraj knjige trenutni car Reizei, Genjijev i Fujitsubin sin, postavlja Genjija na poziciju koja je jednaka po moći poziciji umirovljenog cara (Waley 1935:610). Genji stoga postaje omiljeni član dvora djelomično zbog svog neodoljivog izgleda i osobnosti. Zbog toga se mnoge dame ne mogu oduprijeti njegovom šarmu, a njegov je glavni cilj pronaći „idealnu ženu“. Tyler ističe:

Genji se unatoč svojoj nadarenosti, prikazuje kao čovjek s manama poput svih drugih ljudi, za njega javna ambicija dolazi u sukob s privatnom privrženošću. On doživljava niz osjećaja, uključujući duboku ljubav, čežnju, ljubomoru i tugu, dok se suočava s izazovima koji proizlaze iz njegovih brojnih ljubavnih afera (1999: 437).

Genjijev emocionalni nemir i unutarnji sukobi doprinose njegovom složenom karakteru.

3.1.2. MURASAKI

Murasaki je nećakinja dame Fujitsubo, Genjijeve pomajke i ljubavnice te žene cara. Budući da jako nalikuje na Fujitsubo, Genji u njoj vidi potencijalnu buduću ženu, iako je pri njihovom prvom susretu samo 10- godišnje dijete. Murasaki u početku smatra Genjija zanimljivim, iako je uplašena i oprezna nakon što ju on otme i odvede u palaču.

Murasaki je svakako jedan od tragičnih likova što će se kasnije vidjeti i u analizi, većinom ne shvaća Genjijeve namjere, a nakon što je spoznala prirodu njihovog odnosa, ostatak romana provodi u suzama, osjećaju izdaje i konstantnom strahu od gubitka stečenog položaja jer smatra neke od Genjijevih novih ljubavnica vječitim prijetnjama. Murasaki je simbol izuzetne ljepote, često opisivana kao djevojčica čistog i nevinog ponašanja. Njezin lik utjelovljuje ideale mladosti i neokaljane ljepote što je u suprotnosti sa složenim odnosima i svjetovnim željama prikazanima u priči.

Osim toga što je potiskivala svoje osjećaje većinu romana, što joj se odrazilo i na zdravstveno stanje, moguće je da je još jedan od uzroka njezine smrti ljubomorni i zlonamjerni duh Genjijeve bivše ljubavnice, dame Rokujo, zbog kojeg se razboljela (Tyler 1999:471).

3.1.3. FUJITSUBO

Dama Fujitsubo jedna je od carevih miljenica. Ona dolazi na dvor sa samo 14 godina kada je Genjiju otprilike sedam ili osam godina. Kada je tek stigla na dvor, dama Fujitsubo opisana je kao mlada i svježja s još uvijek prisutnom dječjom sramežljivošću. Fujitsubo je dovedena na dvor zbog iznimne fizičke sličnosti s Genjijevom majkom. Car također potiče Fujitsubo da se prema Genjiju odnosi kao prema vlastitom sinu.

Za razliku od Genjijeve majke, dama Fujitsubo ne prolazi „težak tretman“ od strane ostalih konkubina. Genjijeva majka dolazila je iz obitelji niskog društvenog statusa, a dama Fujitsubo dolazila je iz obitelji visokog statusa te ju se upravo zbog toga nije moglo prezirati (Waley 1935:7,17). Genji postaje opsjednut damom Fujitsubo jer u njoj vidi idealnu ženu te se kasnije upušta u aferu s njom.

3.2. ANALIZA ODNOSA – Princ Genji i dama Fujitsubo

Odnos princa Genjija i dame Fujitsubo jedan je od najbitnijih odnosa cijelog romana. Taj odnos snažno utječe na Genjijevo ophođenje prema ženama nadalje u knjizi. Na osnovu toga što car damu Fujitsubo poziva na dvor zbog fizičke sličnosti s jednom od njegovih najdražih konkubina možemo zaključiti da car i dalje nije u potpunosti prebolio smrt Genjijeve majke. Genji se nije mogao sjetiti vlastite majke s obzirom da je bio trogodišnje dijete kada je preminula, stoga ga je saznanje da je dama Fujitsubo zapanjujuće slična njegovoj majci duboko dirnulo. Želio je uvijek biti blizu nje, no kako je ona sada bila njegova pomajka, činila mu se isto onoliko nedostižnom koliko i sjećanje na njegovu majku.

Genji je nastavio osjećati privlačnost prema dami Fujitsubo čak i nakon njegove ženidbe s lijepom damom Aoi, koja unatoč tome što je bila nešto starija od njega i imala prednosti svakog luksuza, nije mogla zamijeniti ulogu dame Fujitsubo u njegovom životu. Nakon ženidbe s damom Aoi, Genji više nema dopuštenje da ide iza zastora dame Fujitsubo, stoga se njihovi osjećaji uglavnom prenose putem njegove flaute i njezinog kota. Međutim, takva interakcija za Genjija nije zadovoljavajuća (Waley 1935: 17-19).

Kada se dama Fujitsubo razboli i odlazi privremeno s dvora s kojeg je car jedva pušta, ona odlazi kući kako bi ozdravila, a Genji ugleda priliku u kojoj joj se može približiti. Tada on odlazi k njoj i dolazi do konzumiranja odnosa koji kao pomajka i posinak nikako ne bi trebali imati. Teško je razaznati što dama Fujitsubo osjeća prema Genjiju, no sudeći po njezinim reakcijama u nadolazećim situacijama, to zasigurno nisu osjećaji neprivrženosti.

Kroz cijeli roman dama Fujitsubo je u strahu od razotkrivanja njezine i Genjijeve najveće tajne. Ta tajna je odnos koji su imali te noći i pri kojem je začet princ Reizei, kojeg dama Fujitsubo uspije „podmetnuti“ caru koji ni ne sumnja da se zapravo ne radi o njegovom sinu. Što je točno Reizei značio caru, a što dami Fujitsubo, saznajemo u prizoru odmah nakon poroda koji glasi ovako:

He was strikingly like Genji. Unaware of the truth, the emperor would say to himself that people of remarkable good looks did have a way of looking alike. He doted upon the child.

He had similarly doted upon Genji, but, because of strong opposition – and how deeply he regretted the fact – had been unable to make him crown prince. The regret increased as Genji, now a commoner, improved in looks and in accomplishments. And now a lady of the highest birth had borne the emperor another radiant son. The infant was for him an unflawed jewel, for Fujitsubo a source of boundless guilt and foreboding.⁶ (Seidensticker 1976: 118)

Iako misli o Genjiju s vremena na vrijeme, nije sigurna u mogućnost postojanja njihovog odnosa u budućnosti te nastoji izbjeći situacije u kojima ga može susresti. U nekim trenucima se ne ustručava žaliti za cijelim odnosom koji su imali. Na primjer, u prizoru kraljevskog izleta u palaču Suzaku gdje je Genji bio dio plesne izvedbe, a Fujitsubo je bila dio publike. Ona za razliku od ostatka publike nije mogla uživati u izvedbi te pomišlja sljedeće:

To Fujitsubo it was all like a dream. How she wished that those unspeakable occurrences had not taken place. Then she might be as happy as the others.⁷ (Seidensticker 1976: 113)

Kako bismo bolje shvatili zašto je Genji toliko opsjednut damom Fujitsubo valja spomenuti prvu vezu koja nam je predstavljena u romanu, a to je veza njegovog oca i majke. Nakon detaljnijeg čitanja može se primijetiti da postoji ponavljajući uzorak u carevim i Genjijevim postupcima. Nakon gubitka svoje miljenice, Genjijeve majke, car tone u depresivni period u kojem odbija pozvati bilo koju drugu konkubinu, sve dok se ne pojavi Fujitsubo. Ona nevjerojatno slični njegovoj preminuloj miljenici i samim tim već ima svu carevu naklonost.

⁶ „Bio je nevjerojatno sličan Genjiju. Nesvjestan istine, car bi si rekao da su ljudi lijepog izgleda ipak znali izgledati jednako. Obožavao je dijete. Isto tako je volio i Genjija, ali zbog snažnog protivljenja – i koliko god je duboko žalio zbog te činjenice – nije ga mogao učiniti prijestolonasljednikom. Žaljenje se povećavalo kako je Genji, običan pučanin, napredovao u izgledu i postignućima. A sada je dama visokog roda rodila caru još jednog sjajnog sina. Dijete je za njega predstavljalo dragulj bez mane, a za Fujitsubo izvor beskonačne krivnje i slutnje.“ (Prev. Blanka Despotović)

⁷ „Za Fujitsubo je sve to bilo kao san. Kako je samo željela da se ti neprimjereni događaji nisu dogodili. Tada bi mogla biti sretna kao i ostali.“ (Prev. Blanka Despotović)

Međutim, ona na dvor dolazi kao „zamjena“ za ženu koju je car izgubio, a ne kao žena u koju se spontano zaljubio. Isto tako kasnije u radnji djevojčica Murasaki predstavlja zamjenu dami Fujitsubo. Nakon upoznavanja Genjiju je odmah rečeno kako dama Fujitsubo sličići njegovoj majci te to također može biti razlog zbog kojeg njegova zainteresiranost za damu raste. Ona sada predstavlja majčinsku figuru koju on do tada nije imao (Cranston 1976: 185).

U prvom poglavlju Genji s dvorjanima raspravlja o kvalitetama savršene žene i nedostacima koje nikako ne bi trebala imati te mu se odmah stvara slika dame Fujitsubo koja, po njemu, ima samo vrline bez ijedne mane. Njegova zaljubljenost postaje kompliciranija kada Genji prolazi kroz ceremoniju „sazrijevanja“⁸ čime slobodan ulaz u odaje dame Fujitsubo postaje zabranjen i samim time ona postaje nedostupnija. Genji tada postaje svjestan svojih osjećaja te ih odluči slijediti u nadi da će dama Fujitsubo ispuniti njegov san o savršenoj ženi.

Seksualni odnos između princa Genjija i dame Fujitsubo nije eksplicitno opisan u romanu. Roman, napisan tijekom razdoblja Heian, koristi suptilan i suzdržan stil pri opisivanju intimnih susreta. Priča je usredotočena na emocionalne i psihološke aspekte odnosa likova, a ne na eksplicitnim seksualnim detaljima. Murasaki Shikibu često koristi poetski jezik i aluzije kako bi prenijela intimne trenutke između likova. Ti su opisi više simbolični ili sugestivni nego eksplicitni. Naglašava osjećaje, želje i sukobe koji proizlaze iz odnosa likova.

Nadalje, njihov fizički kontakt ne mora nužno biti slučaj silovanja kao što se na prvu može pretpostaviti zbog Genjijeve nasrtljivosti i Fujitsubinog odbijanja njegovog udvaranja. Prvi od razloga je činjenica da je i sama dama Fujitsubo gajila simpatije prema princu Genjiju. Iako je u početku predstavljena kao podosta pasivan lik koji pokušava održati svoju ulogu na dvoru, kako Genji pokazuje privrženost prema dami Fujitsubo, ona razvija suosjećajnost i razumijevanje za njegove osjećaje. Ona prepoznaje njegovu ljubav prema njoj i dubinu njegovih osjećaja što među njima stvara uzajamnu emocionalnu

⁸ Ceremonija sazrijevanja poznatija kao *genpuku* je ceremonija koja obilježava ulazak djece u dobi od otprilike 12 godina u život odraslih. Ono što je karakteristično za tu ceremoniju je da su najčešće sklapani ugovoreni brakovi između djece kojima je ceremonija bila namijenjena. Primjer toga u knjizi je brak između Genjija i dame Aoi (Morris 1979: 229).

vezu. Njezino razumijevanje nam pokazuje naracija koja se odvija netom prije konzumiranja njihovog odnosa:

She met him with a stern and sorrowful contenance, but this did not disguise her charm, and as though conscious that he was unduly admiring her she began to treat him with great coldness and disdain. He longed to find some blemish in her, to think that he had been mistaken, and be at peace.⁹ (Waley 1935: 95)

Međutim, nakon njihovog fizičkog odnosa Fujitsubo obuzima osjećaj krivnje i unutarnjeg sukoba što je vjerojatno posljedica njezine sve veće privrženosti prema Genjiju. Rastrgana je između svoje dužnosti kao supruge cara Kiritsuboa i svojih osjećaja prema Genjiju. Ovaj sukob naglašava složenost njezinih osjećaja i moralnih dilema s kojima se suočava. Dama Fujitsubo svjesna je društvenih i moralnih granica koje ograničavaju njihovu vezu. Ona se stoga opire Genjijevom udvaranju ustručavajući se otvoreno izraziti osjećaje prema Genjiju žrtvujući pritom vlastitu sreću kako bi ispunila svoje obveze.

Poglavlje u kojem najbolje vidimo ove emocionalne sukobe je deseto poglavlje knjige pod nazivom „The Sacred Tree“. U tom poglavlju Genji dogovara tajni sastanak s damom Fujitsubo u njezinim odajama. On joj priznaje svoju duboku ljubav i izražava želju da bude s njom nadajući se da će mu ona uzvratiti osjećaje. Međutim, dama Fujitsubo, unatoč onome što osjeća, odupire se njegovom udvaranju. Na primjer, kada dama Fujitsubo opet odlazi k svojoj obitelji, Genji čezne za Fujitsubo te odlazi u posjet u nadi da će ga Fujitsubo htjeti vidjeti:

Longing for the news of Fujitsubo, still with her family, he paid a visit. Omyobu, Chunagon, Nakatsukasa, and others of her women received him, but the lady whom he really wanted to see kept him at a distance.¹⁰ (Seidensticker 1976: 115)

⁹ „Dočekala ga je sa strogim i tužnim izrazom lica, ali to nije prikrilo njezin šarm, i kao da je bila svjesna da joj se pretjerano divi, počela se odnositi prema njemu s velikom hladnoćom i prezirom. Žudio je pronaći neku manu na njoj, da može pomisliti kako je pogriješio i biti s mirom.“ (Prev. Blanka Despotović)

¹⁰ „Čeznući za vijestima o Fujitsubo, koja je još uvijek bila sa svojom obitelji, odlučio se posjetiti ju. Omyobu, Chunagon, Nakatsukasa i njezine druge dvorjanke su ga primile, ali dama, koju je doista želio vidjeti, držala ga je podalje od sebe.“ (Prev. Blanka Despotović)

Ona priznaje svoju privlačnost prema Genjiju, ali naglašava svoju predanost obvezama na dvoru i odanost caru. Izražava zabrinutost zbog posljedica koje bi njihov odnos imao na njezin ugled i stabilnost dvora. Genji se osjeća odbačeno, no ipak suosjeća s nevoljom u kojoj se dama Fujitsubo nalazi i pokušava razumjeti njezino izbjegavanje. On sada prepoznaje složenost njihove veze i društvena očekivanja koja ih sprječavaju da otvoreno budu zajedno. Taj je prizor ispunjen napetošću i emocionalnim nemirom dok se i Genji i dama Fujitsubo bore sa svojim osjećajima, a naposljetku se odlučuju zadržati svoje trenutne uloge i žrtvovati osobne želje radi općeg mira na dvoru.

Ovo poglavlje prikazuje sukobljene emocije i unutarnje borbe s kojima se suočavaju pojedinci i žrtve koje su spremni podnijeti kako bi zaštitili svoju čast. Također, ovo poglavlje služi i kao prekretnica u njihovoj vezi označavajući spoznaju nemogućnosti njihove ljubavi i izazove s kojima se moraju suočiti držeći sada svoje osjećaje pod strogom kontrolom.

U poglavlju „Lavander“ imamo priliku vidjeti Genjijevo kontroliranje vlastitih osjećaja nakon što se dama Fujitsubo vrati na dvor nakon dužeg izbivanja zbog bolesti. Car je oduševljen njezinim povratkom jer je njegova ljubav samo ojačala s ovom razdvojenošću, no Genji, koji osjeća jednako jaku privrženost, mora sakriti i najmanje postojanje tih osjećaja. Seidensticker nam opisuje atmosferu situacije u sljedećem citatu:

Genji struggled to control himself, but now and then a sign of his scarcely bearable feelings did show through, to remind the lady of what she wanted more than anything to forget.¹¹
(Seidensticker 1976: 89)

Ako se prisjetimo svega što trenutno znamo o pravilima na dvoru, njegovoj uređenosti i općenito odnosu princa Genjija i dame Fujitsubo, sasvim je jasno zašto njihova veza ni u kojem slučaju nema sretan kraj. U slučaju da su odlučili ostati zajedno i zanemariti osuđivanja društva u kojem se takvi odnosi smatraju moralno i društveno neprihvatljivim, gotovo je sigurno da bi se prije ili kasnije jedno od njih slomilo pod

¹¹ „Genji se trudio držati kontrolu nad sobom, ali s vremena na vrijeme pojavio se znak njegovih jedva podnošljivih osjećaja, kako bi podsjetio damu Fujitsubo na ono što je više od svega željela zaboraviti.“
(Prev. Blanka Despotović)

pritiskom posljedica. Kako radnja romana odmiče, Genji polako napreduje na političkom području, a njegove postupke pomno promatraju dvorjani i plemići. Očigledno je da bi Genjijeva politička pozicija i ugled pretrpjeli posljedice skandala koji bi uzrokovala njihova veza. Iako se Genji isprva ne čini zainteresiranim za politiku to nikako nije točno. On postupno u romanu napreduje na političkom području te se na kraju romana smatra utjecajnom političkom osobom.

Tako se njihova zabranjena ljubav suočava s krajem već na samom početku. Svaka mogućnost njihovog odnosa završava kada dama Fujitsubo obznani želju da postane časnom sestrom na što Genji ne reagira baš najbolje. Njegova nedostižna i savršena žena sve mu je bila dalje, a on nije mogao učiniti ništa povodom toga kako ne bi otkrio njihovu najveću tajnu.

Dok Genji većinu njihova odnosa provodi žaleći se na hladni tretman koji dobiva od dame Fujitsubo, nju izjeda činjenica da se u bilo kojem trenutku može saznati u kakvom su odnosu bili ona i Genji. Fujitsubo umire u 37. godini nakon što joj je dijagnosticirana smrtna bolest. Pretpostavljam kako je sam korijen bolesti bila grižnja savjesti zbog odnosa s Genjijem i življenje s tim grijehom. Na takvo mišljenje nas navodi prizor u kojem se dama Fujitsubo prvi put razbolijeva:

Lamenting the burden of sin that seemed to be hers, Fujitsubo was more and more unwell, and could not bestir herself, despite repeated messages summoning her back to court. She was not at all her usual self – and what was to become of her?¹² (Seidensticker 1976: 90)

¹² „Oplakujući teret grijeha koji je nosila, Fujitsubino zdravlje je bilo sve lošije i lošije te se nije mogla pomaknuti, unatoč stalnim porukama koje su pristizale s dvora pozivajući je da se vrati natrag. Uopće nije bila onakvom kakva je bila inače – i što će biti s njom?“ (Prev. Blanka Despotović)

3.3. ANALIZA ODNOSA – Princ Genji i djevojčica Murasaki

Odnos djevojčice Murasaki i princa Genjija započinje u petom poglavlju pod nazivom „Waka Murasaki“. U tom poglavlju 18-godišnji Genji odlazi u planine kako bi se oporavio od bolesti i lutajući uokolo nailazi na prekrasnu 10-godišnju djevojčicu koja ga podsjeća na Fujitsubo, omiljenu konkubinu njegovog oca, cara. Svećenik u vili poziva Genjija u posjet tijekom kojeg otkriva da je djevojčica Murasaki zapravo Fujitsubina nećakinja. Genji – već opčinjen Fujitsubom – želi posvojiti dijete, ali ga ne shvaćaju ozbiljno. Kada se u potpunosti oporavio od bolesti, Genji ponovno pita za usvajanje Murasaki, ali je ponovno odbijen. U međuvremenu djevojčici umre baka, časna sestra, koja je do tada skrbrila o njoj te je Murasaki sada moguće posvojiti.

Međutim, Murasakin otac, princ Hyobu, odlučuje preuzeti brigu o njoj i Genji je prisiljen otići prije nego što ju princ preuzme. U svojoj palači Nijo Genji započinje obrazovanje djevojčice i tu je početak njihovog odnosa. Osim razlike u godinama, prikaz Murasaki kao naivne, nezrele djevojčice i Genjija kao iskusnog, odlučnog tinejdžera dodatno doprinosi tome da moderni čitatelji njihovu vezu smatraju kontroverznom.

Nadalje, nijednom od likova njihova veza nije upitna te se tako nitko ne trudi stati joj na kraj. Postoji nekoliko faktora koji opravdavaju reakcije dvorjana na ovu kontroverznu vezu. Naime Shively i McCullough nam govore:

U razdoblju Heian prema društvenim očekivanjima primarna je uloga žena bila rađanje djece i ispunjavanje obiteljskih dužnosti. Rani brak je osiguravao da žene u mladoj dobi stupaju u svoje bračne odgovornosti, olakšavajući nastavak obiteljske loze i čuvajući društvenu hijerarhiju. Još jedan faktor su savezi koje su obitelji međusobno sklapale s brakom i nije poznato kako su se brakovi dogovarali iz političkih i društvenih razloga služeći kao jačanje saveza između plemićkih obitelji. Obitelji su tako osiguravale povoljne saveze, uspostavljale veze i poboljšavale svoj društveni položaj. Rani brak bi također mogao biti potaknut i ekonomskim čimbenicima jer je omogućio prijenos imovine bogatstva i resursa kroz bračne saveze. Stoga bi ranom udajom kćerke obitelj mogla osigurati svoje ekonomske interese i održati društvenu i financijsku stabilnost (1999:138).

Nadalje, pri opisu djevojčice saznajemo da ju Genji zaista vidi kao dijete, ali da ne isključuje pritom ljubavni odnos s njom u budućnosti kada bude dovoljno odrasla za brak. Kada mu Shonagon govori da zaboravi na namjere koje ima s djevojčicom te da ona nije dovoljno zrela kako bi shvatila što on namjerava s njom, on poriče postojanje ikakvih nemoralnih namjera. Međutim, zahtijeva da djevojčica živi s njim te navodi pri tome dva razloga: prvi je da je on isto onoliko stranac koliko i njezin otac, a drugi da su njegovi osjećaji prema njoj iskreniji i veći nego osjećaji koje ima njezin otac. Bilo bi možda pregrubo reći kako Genji ovdje laže, ali svakako ne govori potpunu istinu. Princ Hyobu je Murasakin otac i unatoč tome što je uglavnom odsutan iz njezina života ne možemo reći kako ne osjeća apsolutno ništa prema svojoj kćeri¹³. Ipak, istina je da je Genji stranac isto onoliko koliko i njezin otac upravo zato što njezin otac toliko izbiva iz njezinog života¹⁴. Kada ju otme, Genji ne razmišlja o strahu kroz koji djevojčica prolazi jer po nju nije došao njezin otac, on razmišlja kako će mu sada biti na pristupačnijem mjestu pokazujući sebičnost, i to ne po prvi puta u knjizi. Međutim, njezin strah traje samo na trenutak i već sljedećih par dana prihvaća Genjija kao novu očinsku figuru.

Naravno, to što ga je Murasaki podsjećala na damu Fujitsubo nije bio jedini razlog zašto ju je Genji oteo (Seidensticker 1978: 93-98). Zašto je točno Genji bio oduševljen Murasaki saznajemo u sljedećem citatu:

He was delighted with her. A clever and watchful woman can create all manner of difficulties. A man must be always on his guard, and jealousy can have the most unwelcome consequences. Murasaki was the perfect companion, a toy for him to play with. He could not have been so free and uninhibited with a daughter of his own. There are restraints upon paternal intimacy.¹⁵ (Shikibu, Seidensticker 1978: 99)

¹³ Njegova ljubav prema kćeri se može vidjeti u prizoru kada shvaća da Murasaki nema u kući u kojoj je do sad prebivala, a nitko mu ne želi reći gdje se nalazi. Očajan, depresivan i razočaran vraća se kući i raspituje se o lokaciji svoje kćeri (Waley 1935:108).

¹⁴ U prizoru u kojem Murasaki razmišlja o svojoj baki također se spominje kako niti u jednom trenutku ne pomišlja na oca kojeg je ionako jako rijetko viđala (Waley 1935:108). Iz tog toka misli možemo zaključiti kako Murasaki osjeća veću povezanost s bakom koja ju je odgojila nego s ocem koji se za nju brinuo „izdaleka“.

¹⁵ „Bio je oduševljen njome. Pametna i pažljiva žena može stvoriti poteškoće, a ljubomora također može imati najnepoželjnije posljedice. Murasaki je bila savršena, igračka kojom se mogao igrati. Ne bi mogao biti slobodan i nesputan s vlastitom kćeri kao što je bio s njom. Postoje ograničenja očinske intimnosti.“(Prev. Blanka Despotović)

Ovdje nam postaje sasvim jasno da unatoč tome što na Murasaki gleda kao dijete, na nju ne gleda kao na kći. Unatoč tome što spava s njom (doslovno) svaku noć kad je kod kuće, on nikada ne odaje ni najmanju želju za seksualnom aktivnošću koja uistinu tada ni ne postoji zbog Murasakine nezrelosti. Kada Genjijeva supruga umre, nakon perioda žalovanja, on, na sada četrnaestogodišnju Murasaki, gleda potpuno drugim očima te na razne, diskretne načine pokušava pobuditi njezino zanimanje da promijeni prirodu njihova odnosa. U knjizi piše kako se Genji ponekad obraća Murasaki onako kako se ne bi obraćao drugim damama. Međutim, ti pokušaji potpuno propadaju jer nisu shvaćeni na isti način s njezine strane. Ona se čak ne može zapitati hoće li pristati ili ne na to što joj on govori jer apsolutno ne razumije o čemu Genji govori. Prizor silovanja nije opisan u detalje već se može zaključiti da se i dogodilo samo po Murasakinoj reakciji i pismu koje joj Genji ujutro ostavlja i čiji sadržaj vidimo u prijevodu *Priče o Genjiju* autora Arthura Waleya, a koji glasi:

Too long have we deffered this new emprise, who night by night till now have lain but with a shift between¹⁶ (1935: 179).

Nakon što Murasaki pročita sadržaj pisma pomišlja sljedeće:

That *this* was what Genji had so long been wanting came to her as a complete surprise and she could not think why he should regard the unpleasant thing that had happened last night as in some way the beginning of a new and more intimate friendship between them.¹⁷ (Waley 1935: 179)

U tom se trenutku vidi razlika u shvaćanju njihovog odnosa. Genji ovom rečenicom implicira kako su predugo izbjegavali seksualnu aktivnost koja se njemu činila nužna za produblјivanje njihovog odnosa, stoga je Genji zbunjen kada, unatoč tome što su konzumirali svoj odnos na takav način, ipak ne dolazi do produblјjenja odnosa.

¹⁶ "Predugo smo odgađali ovaj novi odnos, mi koji smo do sada ležali samo s plahtom među nama." (Prev. Blanka Despotović)

¹⁷ „Nije mogla vjerovati da je događaj od sinoć ono što je Genji svo ovo vrijeme želio. Bila je potpuno iznenađena i nije znala zašto bi na taj neugodan čin trebali gledati kao na početak novog i intimnijeg prijateljstva među njima“ (Prev. Blanka Despotović).

Murasaki je do sada na Genjija gledala izričito kao očinsku figuru, a i odgojena je u izolaciji od bilo kakvih informacija o ovakvoj vrsti intimnosti.

Što se tiče njezinih godina, kasnije u knjizi saznajemo kako će njezina posvojena kći roditi budućeg cara u dobi od tek dvanaest ili trinaest godina što Genjija prikazuje kao neobično strpljivog čovjeka prema standardima onoga vremena (Tyler 2002: 26-27). Tyler nam ističe kako je Murasakino neodgovaranje također odgovor.

Njezino nerazumijevanje Genjiju, a i ostatku likova dokazuje njezinu kvalitetu i obećava joj buduću veličinu kao dame. Da je pristala na njegov zahtjev za intimnošću društvo bi ju po ondašnjim standardima smatralo nedostojnom; da je odgovorila ne, dovela bi i sebe i Genjija u neugodan položaj u svakom slučaju bilo koji od ovih odgovora bi ju prikazao „iskvarenom“ jer bi pokazala da zna o čemu on govori. Njezina potpuna nevinost je njezina najveća vrijednost. Na Genjiju je da odluči kada će početi konzumirati njihov odnos na većoj razini koliko god to kasnije razbjesnilo Murasaki, a i čitatelje. Kasnije njezina pozicija na dvoru pokazuje kako joj je ta nevinost donijela puno više „sreće“ nego što bi joj donijelo jedno „da“ ili „ne“ (2002: 28).

Međutim, kakve je prirode njena sreća, ako je Murasaki tragičan lik ovog romana? Ako uzmemo u obzir ono što znamo o Murasaki, o stvarnosti njezina života i njezine izgleda za uspinjanjem na veći položaj, možemo zaključiti da njezin odnos s Genjijem nije toliko štetan.

Tyler iznosi zanimljivu teoriju o tome što bi se dogodilo s Murasaki da je bila predana ocu, kao što je i planirano.

Ona bi bila s maćehinog stajališta ništa više od neželjene pokćerke te bi se na kraju udala, ali njen budući muž vjerojatno ne bi bio visokog statusa koji je Genji uživao. Nijedan muž kojeg bi odobrio njezin otac nikako ne bi mogao postati počasni umirovljeni car ili od nje učiniti caričinu posvojiteljicu kao što je to Genji na kraju i učinio. Njezina ljepota i darovitost otišli bi u nepovrat, nasuprot tome, Genji ih cijeni cijeli život. Štoviše, Genji je kad god je stigao bio s njom, podučavajući je vještinama kojima je ondašnja žena trebala znati rukovati, a posebno se fokusirao na kaligrafiju (1999: 442-443).

Također je proučavao i kvalifikacije osoba koje su ju pazile kako bi se uvjerio da će imati sve što joj treba. Koliko god propitivali Genjijevo ponekad nepravedno odnošenje

prema Murasaki ipak ne možemo reći da u potpunosti nije mario za nju (Shikibu, Seidensticker 1978: 114).

U dvanaestom i trinaestom poglavlju Genjijeva afera s carevom konkubinom je otkrivena te on biva protjeran u ruralni obalni grad Sumu. Tijekom svog boravka ondje šalje pisma svim damama koje je ostavio iza sebe pa tako i Murasaki s kojom je u braku. Iako iskazuje kajanje on se ondje upušta u odnose s damom Akashi koja ostaje trudna, a nakon tri godine vraća se natrag kući pričajući Murasaki o dami Akashi. Murasaki, koja je iščekivanje Genjijevog povratka uglavnom provela u tuzi, osjeća jaku ljubomoru prema dami Akashi, ponajprije zato što ona još nije ostala trudna. Genjijeva unutarnja razmišljanja nam govore kako on zapravo smatra tu ljubomoru bespotrebnom i iracionalnom.

Murasaki dijeli duboku emocionalnu vezu s Genjijem, ponajprije zbog toga što ju je on odgojio, a tijekom odrastanja razvija i romantične osjećaje prema njemu. Njezina ljubomora proizlazi iz mnogih drugih osjećaja, ali se uglavnom radi o strahu da će izgubiti Genjijevu privrženost i naklonost jer i ona, kao i mnoge druge žene u knjizi, čezne za vezom u kojoj Genjija neće morati dijeliti ni s kim.

Također, postoji mogućnost da Murasaki muči pitanje mogu li žene s više iskustva pružiti Genjiju nešto što ona ne može? Razočarana je u samu sebe jer je mislila da su čeznuli jedno za drugim tijekom godina njegovog progonstva na temelju njegovih stalnih pisama. Cijela afera s damom Akashi činila joj se kao zabava, distrakcija od nevolja koje su ga snašle. Ona ipak pristaje na usvajanje djevojčice¹⁸ i tri godine nakon rođenja djeteta shvaća da joj je ono bila najmanja briga. Sada joj je opasnost predstavljala Genjijeva rođakinja, princeza Asagao, kojoj se Genji imao namjeru udvarati. On ju tješi i govori joj kako tu nema ničeg ozbiljnog, jer uistinu još nije započeo s udvaranjem, ali sve te utjehe padaju u vodu kada u konačnici ipak odluči udvarati se Asagao. Genji joj to ne govori, ali Murasaki to ipak zaključuje iz glasina, a njezina šutnja je pokazatelj ozbiljnosti situacije.

Ona je povrijeđena, ali i preplašena jer misli kako će je Genji ostaviti. Genji uspoređuje Murasaki s Fujitsubo i Asagao te shvaća kako Murasaki ima manu unatoč

¹⁸ Kćer dame Akashi.

njegovom odgoju, za njega, iako privlačna, oštrina njezine naravi je mana. Ističe se kako se ostvario Genjijev najveći strah - djevojka, koju je htio oblikovati prema vlastitom idealu savršene žene, sada ima slobodnu volju i vlastito „ja“ (Tyler 1999: 446-453).

Oštrina njezine naravi vidi se upravo u takvim trenucima gdje Murasaki izravno ne sluša Genjija što rezultira njegovim propitivanjem tko je Murasaki mogao naučiti takvim emocijama i ponašanju. Takav trenutak smo mogli vidjeti u četrnaestom poglavlju gdje Genji nakon poroda dame Akashi odlučuje priznati preljub koji se dogodio tijekom njegovog boravka u Sumi. U sljedećem citatu vidimo što je on točno rekao:

Somehow everything has gone wrong. I don't have children where I really want them, and now there is a child in a very unlikely place. And it is a girl. I could of course simply disown her, but that is the sort of thing I do not seem capable of. I will bring her one of these days and let you have a look at her. You are not to be jealous now.¹⁹ (Seidensticker 1976: 212)

U originalnom japanskom izdanju *Priče o Genjiju* Murasaki na to odgovara: «Ware wa ware!» („Ja sam ja!“) (Shikibu 2003: 278). Tom frazom ona na trenutak postiže samosvjesnost, a ta sposobnost u ovom djelu i nije baš pozitivno povezana sa ženskim likovima. U ono vrijeme podređenost žene muškarcu je bila neupitna pa se tako kroz cijelo djelo proteže ideja kako bi dobre žene trebale činiti ono što im se kaže.

S obzirom da je Murasaki odgojena upravo s prethodno spomenutom idejom, fraza «Ware wa ware!» (Shikibu 2003: 278) je vrlo bitno obilježje njezinog karaktera. Međutim, postizanje vlastite samosvjesnosti očito je već u devetom poglavlju (Aoi) kada odbija izaći iz kreveta, pogledati i obratiti se Genjiju nakon njihovog prvog prisilnog odnosa, što vidimo u sljedećem odlomku:

¹⁹ „Nekako je sve pošlo po zlu. Nemam djecu ondje gdje ih zaista želim, a sada sam dobio dijete na najmanje očekivanom mjestu. I djevojčica je. Mogao bih je se, naravno, jednostavno odreći, ali to je nešto za što se ne činim sposoban. Dovest ću ju ovih dana da ju vidiš. Ne smiješ sada biti ljubomorna“ (Prev. Blanka Despotović)

It was not at all like her to sleep so late. Might she be unwell? As he left for his own rooms, Genji pushed an inkstone inside her bed curtains. At length, when no one else was near, she raised herself from her pillow and saw beside it a tightly folded bit of paper. Listlessly she opened it. There was only this verse, in a casual hand:

“Many have been the nights we have spent together
Purposelessly, these coverlets between us.”

She had not dreamed he had anything of the sort on his mind. What a fool she had been, to repose her whole confidence in so gross and unscrupulous a man. It was almost noon when Genji returned. “They say you’re not feeling well. What can be the trouble? I was hoping for a game of Go.” She pulled the covers over her head. Her women discreetly withdrew. He came up beside her. “What a way to behave, what a very unpleasant way to behave. Try to imagine, please, what these women are thinking.” He drew back the covers. She was bathed in perspiration and the hair at her forehead was matted from weeping. “Dear me. This does not augur well at all.” He tried in every way he could think of to comfort her, but she seemed genuinely upset and did not offer so much as a word in reply. “Very well. You will see no more of me. I do have my pride.” He opened her writing box but found no note inside. Very childish of her—and he had to smile at the childishness. He stayed with her the whole day, and he thought the stubbornness with which she refused to be comforted most charming.²⁰ (Seidensticker 1976: 147)

Iz ove reakcije možemo zaključiti kako je Murasaki svjesna da to što je Genji napravio nije u redu prema njoj, ali kako je svima oko nje to „normalno“, njezina ljutnja na njega ne traje dugo.

²⁰ „Uopće nije bilo nalik njoj da spava do tako kasno. Možda joj nije bilo dobro? Kada je otišao u svoje odaje, Genji je stavio tintni kamen unutar zastora njezina kreveta. Naposljetku, kada više nikoga nije bilo u blizini, Murasaki je podgila glavu s jastuka i pokraj njega ugledala čvrsto presavijen komad papira. Bezvoljno ga je otvorila. Na njemu je bio ležerno ispisan samo ovaj stih: "Predugo smo odgađali ovaj novi odnos, mi koji smo do sada ležali samo s plahtom među nama." Nije ni sanjala da je on imao nešto takvo na umu. Kakva je samo budala bila kada se potpuno povjerila tako grubom i beskrupuloznom čovjeku. Bilo je skoro podne kada se Genji vratio. „Kažu da se ne osjećaš dobro. Što nije u redu? Nadao sam se da ćemo igrati Go.“ Murasaki je se samo prekrila pokrivačem preko glave. Njezine su se služavke diskretno povukle. Genji joj je prišao. „Kakav način ponašanja, kakav vrlo neugodan način ponašanja. Pokušaj samo zamisliti što te žene misle.“ Odmaknuo je pokrivač. Murasaki je bila okupana znojem, a kosa na čelu bila joj je slijepljena od plakanja. „Zaboga. Ovo uopće ne nagovještava nešto dobro.“ Pokušao ju je utješiti na sve načine koji su mu pali na pamet, ali ona je djelovala zaista uzrujano i nije prozborila ni riječi. „U redu onda. Nećeš me više vidjeti. Imam i ja svoj ponos.“ Otvorio je njezinu kutiju za pisanje, ali unutra nije našao nikakvu poruku. Vrlo djetinjasto od nje – nasmiješio se. Ostao je s njom cijeli dan, a njezinu tvrdoglavost i odbijanje bilo kakve utjehe smatrao je vrlo privlačnima.“ (Prev. Blanka Despotović)

Postoje određeni čimbenici koji stoje iza Murasakinih pasivnih reakcija, a to su: mišljenje društva, ljubav prema Genjiju i strah od gubitka svega do tada stečenog. Nakon svega što sada znamo o Murasaki i sudeći po duljini njezine veze s Genjijem možemo zaključiti da je ona svakako Genjijeva najcjenjenija dama i po mnogočemu različita od ostalih ženskih likova. Međutim, ono što ipak dijeli s ostalim damama je motiv ljubomore. U radnji cijelog romana sveprisutan je motiv ljubomore i to od blažeg intenziteta prema jačem koji čak rezultira i smrću likova. Genjijeva majka, dama Aoi, te na kraju Murasaki su očite žrtve tog osjećaja, a tu su i ostali likovi koji su u većoj ili manjoj mjeri također osjećajem ljubomore doprinosili radnji. Unatoč tome što ju njegovi postupci sve više povrjeđuju, Genji se ne namjerava udaljiti od Murasaki ili ju pustiti da ga napusti. Murasaki je pred kraj života izrazila želju da postane časna sestra i nastavi mirnim životom podalje od Genjijevih afera, ali on to ne odobrava te ponovno pokazuje sebičnost i stavlja svoje osjećaje ispred njezinih, stoga na kraju Murasaki umire ne ispunjavajući svoju posljednju želju.

4. TEME

4.1. LJEPOTA

Ljepota je središnji motiv romana, kako u smislu fizičkog izgleda tako i u umjetničkom izražaju. Ljepota likova, osobito žena, često se hvali i izaziva divljenje, ali kao što je već rečeno ona nije bila presudna za početak ljubavnih odnosa. Gatten ističe:

Ljepota je jedna od manje značajnih osobina u romanu. Istina je da su najviše divljenja izazivali lijepi ženski likovi, ali i nešto manje privlačni likovi su nadoknađivali manjak fizičke privlačnosti svojim besprijekornim talentima (1986: 36).

Iako je ljepota nepresudan motiv i dalje drži određeni značaj u romanu. Na primjer, gotovo uvijek se spominje pri prvim susretima Genjija u kojim se bude ljubavni interes. Tako imamo prizor u kojem Genji prvi put ugleda djevojčicu Murasaki te pomišlja sljedeće:

She was a perfectly beautiful child. Who might she be? He was beginning to make plans: the child must stand in the place of the one whom she so resembled.²¹ (Shikibu, Seidensticker 1978: 105)

Žena kojoj je Murasaki slična je naravno dama Fujitsubo, a kako je Genji gledao na Fujitsubinu ljepotu saznajemo iz sljedećeg:

Fujitsubo was for him a vision of sublime beauty. If he could have someone like her—but in fact there was no one really like her.²² (Shikibu, Seidensticker 1978: 33)

Estetika, uključujući poeziju, glazbu i likovnu umjetnost, igra značajnu ulogu odražavajući kulturne vrijednosti i profinjenost dvora Heian.

²¹ „Bila je savršeno prelijepa. Tko li je ona? Počeo je praviti planove: dijete mora zamijeniti onu ženu kojoj je toliko slična“ (Prev. Blanka Despotović).

²² „Fujitsubo je za njega bila primjer plemenite ljepote. Kada bih mogao imati nekoga poput nje- ali zapravo nije postojala nijedna poput nje“ (Prev. Blanka Despotović).

4.2. PROLAZNOST I NEPOSTOJANOST

Tema prolaznosti je ponavljajući motiv, naglašavajući prolaznost ljudskog života, ljepote i odnosa. Na primjer, cvjetanje trešnje, promjena godišnjih doba i prolaznost vremena podsjećaju na brzu prolaznost života izazivajući melankoličan osjećaj. Likovi se bore s prolaznom prirodom svojih želja i suočavaju se s neizbježnosti gubitaka.

Prolaznost ljudskog života te žaljenje za onim čega više nema najbolje se vidi u određenim prizorima u romanu. Na primjer, tu je Genjijevo žaljenje za damom Aoi nakon njezine smrti iako se za njezina života nije činio pretjerano zainteresiran za emocionalne patnje kroz koje je prolazila zbog njega. Sličan slučaj se ponavlja i s Murasaki kada ona izražava želju za odlaskom u samostan, a Genji se, svjestan da će ju izgubiti, strogo protivi tome.

Pojam koji najbolje opisuje ovu skupinu osjećaja je *mono no aware* odnosno pojam prema kojemu je ljepota stvari u njihovoj prolaznosti (Shirane 2007: 128). Prizor u kojem vidimo ljepotu u prolaznosti je Genjijev opis dame Aoi pred sam kraj njezina života:

She was sadly worn and lay as if on the border of death, pathetic and still lovely.²³ (Shikibu, Seidensticker 1978: 139)

Iako je dama Aoi pred samom smrti, Genji i dalje odvaja trenutak kako bi cijenio njezinu ljepotu čak i u trenutku u kojem se ona sama vjerojatno ne bi smatrala lijepom. U prolaznosti njezinog života on ju i dalje smatra lijepom. Ovo nije jedini takav prizor u kojem Genji hvali ljepotu iscrpljene žene. Drugi prizor koji nam pruža osjećaj divljenja nečem prolaznom je prizor u kojem Genji prvi put ugleda Murasaki nakon povratka iz Sume:

She had matured and was more beautiful than ever. Her hair had been almost too rich and thick. Worry and sorrow had thinned it somewhat and thereby improved it.²⁴

²³ „Ležala je tako iscrpljena kao na samrti, bijedna ali i dalje ljupka“. (Prev. Blanka Despotović)

²⁴ „Sazrela je i bila ljepša nego ikad. Njena kosa je bila gotovo previše bujna i gusta. Briga i tuga donekle su njezinu kosu istanjili i time poboljšali“. (Prev. Blanka Despotović)

Murasaki je očito iscrpljena od tuge i brige za Genjija s kojim se do tada imala priliku čuti samo pisama, no unatoč jedva primjetnim promjenama u njezinom izgledu, on ju smatra još ljepšom nego što je ikad bila. Prolaznost vremena i njihova razdvojenost vjerojatno je doprinijela njegovom pogledu na njezinu ljepotu.

4.3. LJUBAV I ŽELJA

Radnja romana bi bez ova dva motiva poprimila sasvim drugu prirodu. Ljubav i želja prožimajući su motivi koji pokreću postupke i osjećaje likova. Roman zaista prikazuje različite vrste ljubavi, uključujući strastvene afere, neuzvracenu i obiteljsku ljubav. Ljubav je tako prikazana kao sila koja istovremeno motivira pojedinca, ali ga u istoj mjeri i uništava. Genji u nekoliko scena izražava svoju ljubav različitim damama, no ipak ćemo se usredotočiti na dvije dame koje su imale posebna mjesta u njegovom srcu. Genjijevom nezaboravnom iskazu ljubavi prema dami Fujitsubo svjedočimo u poglavlju „The Sacred Tree“ gdje Genji, vidno izmučen svojim osjećajima i zabranjenom ljubavlju, kroz plač govori:

Answer me, answer me! I cannot live without you. And yet, what use to die? For I know that in every life to come I am doomed to suffer the torment of this same heinous passion.²⁵
(Waley 1935: 205-206)

Ljubav kakvu je Genji osjećao prema Murasaki i prema dami Fujitsubo razlikuje se upravo po okolnostima u kojima su se ljubavni odnosi odvijali. Dok je Fujitsubo bila nedostižna i idealna žena koja mu dugo nakon okončanja njihovog odnosa ostaje tihom patnjom, Murasaki je bila njezina savršena replika koju je, s obzirom na njezinu dob, mogao oblikovati kako je htio, no on nju ne voli ništa manje od Fujitsubo. Kada se Genji nakon određenog vremena provedenog u Sumi treba vratiti natrag, strahuje da će Murasaki saznati za njegov preljub s damom Akashi, što je prikazano u sljedećem citatu:

²⁵ Odgovori mi, odgovori mi! Ne mogu živjeti bez tebe. No opet, koja je korist od umiranja? Kada znam da ću u svakom nadolazećem životu patiti zbog iste okrutne strasti. (Prev. Blanka Despotović)

Genji dreaded having Murasaki learn of the affair. He still loved her more than anyone, and he did not want her to make even joking reference to it.²⁶ (Shikibu, Seidensticker 1978: 202)

Genji zaista voli Murasaki, ali je isto tako lako zaljubljive prirode te unatoč pokušajima kontroliranja želje za udvaranjem on ipak nema kontrolu nad tim. Ponekad je teško zaključiti radi li se u određenom ljubavnom odnosu o stvarnoj ljubavi ili usputnoj romansi.

4.4. LJUBOMORA

Ljubomora je bez sumnje jedan od najbitnijih motiva jer proizlazi iz gotovo svih mogućih situacija i među prvim je motivima s kojima smo upoznati u knjizi. Ljubomora se, dakle, u početku pojavljuje kao rezultat natjecanja i rivalstva među ženama za naklonost cara. Nadalje u knjizi, ljubomora će se pojavljivati u istom obliku, međutim ovaj put za naklonost princa Genjija.

Najbolji primjer ljubomore uzrokovane strahom od gubitka voljenog Genjija je lik dame Rokujo. Nakon incidenta na festivalu drama Rokujo prolazi kroz teške trenutke, a Genji ju zapostavlja zbog narušenog zdravlja njegove žene Aoi. Egzorcisti su zaključili kako je Aoi obuzeo duh živeće osobe te su koristili ime dame Rokujo kako bi ga istjerali. Međutim, ljubomorna osoba nije svjesna posljedica koje čini svojom ljubomorom, stoga niti jedan od svećenika nije mogao pomoći dami Aoi. Dama Rokujo zaista nije imala namjeru nauditi dami Aoi te je u knjizi također spomenuto kako se ona zapravo brine za zdravlje bolesne dame nakon što čuje u kakvim se zdravstvenim problemima nalazi Aoi. Ipak, da je dama Rokujo svjesno htjela nauditi dami Aoi sa svojom ljubomorom svećenici bi mogli spasiti damu Aoi tako što bi identificirali duha i uspješno izvršili egzorcizam nad njim.

²⁶ Genji se bojao da će Murasaki saznati za preljub. I dalje ju je volio više od ikoga i nije želio da preljub spomene čak ni u šali. (Prev. Blanka Despotović)

Nesvjesna ljubomora pokazala se mnogo opasnijom od svjesne. Ljubomora potiče sukobe, rađa osvetničke postupke i pojačava emocionalne borbe pojačavajući također i dramatičnu napetost unutar knjige.

Ipak, ljubomora nije prisutna samo u ljubavnim vezama. Kada Genji obznani javnosti kako će uzeti Murasaki za ženu njezin otac, princ Hyobukyo, tu vijest prihvaća iznenađujuće dobro. Za razliku od njega, koji joj želi samo najbolje, njegova supruga, Murasakina maćeha, se ne može pomiriti s uspjehom svoje pokćerke:

But his wife, who had not managed to do half as well for her own children on whom she doted, was extremely jealous of her step-child's triumph, and this marriage continued to be a very sore point with her.²⁷ (Waley 1935: 201)

Murasakina maćeha je ljubomorna na Murasaki pretežito zato što nije uspjela osigurati lagodnu budućnost za svoju djecu te je očito iz prethodnog citata da će ju Genjijev i Murasakin brak još dugo mučiti.

Svakako je zanimljivo to što se kod nekih likova može vidjeti postupno razvijanje ovog negativnog osjećaja, kao na primjer kod Murasaki. Ona kao dijete nije upoznata s osjećajem ljubomore te ga razvija tek kao zrela djevojka. Murasaki nastoji ostati blaga i nježna, no ne uspijeva se uvijek oduprijeti osjećaju ljubomore što je prikazano u sljedećem citatu:

It sometimes happened that her usual good temper and gentleness would thus all at once desert her, giving place to a fit of wild jealousy and resentment.²⁸ (Waley 1935: 291)

U ovom prizoru Genji pokušava nagovoriti Murasaki da zasvira na citri ,no ona, prisjećajući se koliko je uzbuđeno Genji pričao o glazbenom talentu dame Akashi, odbija njegovu molbu.

²⁷ „Ali njegova supruga, čija djeca nisu bila uspješna u tom smislu, bila je izuzetno ljubomorna na uspjeh svoje pokćerke, a ovaj joj je brak i dalje bio vrlo bolna točka“ (prevela Blanka Despotović).

²⁸ Ponekad se događalo da ju njezina uobičajena dobra narav i blagost odjednom napuste, a na njihovo mjesto došao bi nalet ljubomore i ogorčenosti. (Prev. Blanka Despotović)

5. POTRAGA ZA SAVRŠENSTVOM

Savršenstvo je subjektivno i uvelike ovisi od osobe do osobe. Ono što jedna osoba može smatrati savršenim druga osoba ne mora. Upravo zbog takve subjektivnosti je nemoguće postići univerzalno slaganje oko pojma savršenstva. Iz određenih scena možemo stjeći mišljenje o tome što Genji smatra savršenim, odnosno koje bi karakteristike trebala imati savršena žena.

Prva scena u kojoj se raspravljaju kvalitete koje žena treba imati je prizor kišnog dana gdje Genji i njegov prijatelj To no Chujo u Genjijevim odajama započinju razgovor o ženama. To no Chujo ne može sakriti svoju radoznalost i moli Genjija da mu pokaže neke od svojih ljubavnih pisama, no Genji traži isto zauzvrat. To no Chujo se u tom trenutku žali i govori sljedeće:

“I have none that you would care to see” said To no Chujo, and he continued: “I have at last discovered that there exist no woman of whom one can say “Here is perfection. This is indeed she.”²⁹ (Waley 1935: 22)

To no Chujo nastavlja s elaboriranjem svoje prijašnje izjave. On smatra kako se sve žene u početku čine dovoljno naočitima. Međutim, kada muškarac počne tražiti superiornost jedne žene nad ostalima, shvatit će da nema puno žena koje može izdvojiti.

Uskoro dolaze i do zaključka da se žene ne može dijeliti po staležima s obzirom da se i oni s nižeg položaja u društvu mogu uspeti na viši i obrnuto. U tom trenutku im se pridružuju dva mlada dvorjana, stražarski časnik Hidari no Uma no Kami i službenik u uredu obreda To Shikibu no Jo. Njih dvojica također iznose svoja mišljenja i iskustva s obzirom da su obojica poznati kao veliki ljubavnici i dobri govornici.

Genji u jednom dijelu dugog razgovora zadrijema, no kako se ne radi o čvrstom snu pretpostavljam kako je ipak neke stvari načuo kroz san. U nastavku ću priložiti par citata za koje vjerujem da su povezani s Genjijevim kasnijim postupcima u romanu. Naprimjer, kada časnik govori sljedeće:

²⁹ „Nemam ništa što bi ti htio vidjeti“ rekao je To no Chujo i nastavio: „Konačno sam otkrio da ne postoji žena za koju se može reći „Evo savršenstva. Ovo je zaista ona.““ (Prev.Blanka Despotović)

When a man picks a gentle childlike wife, he of course must see to training her and making up for her inadequacies. Even if at times she seems a bit unsteady, he may feel that his effort have not been wasted. When she is there beside him her gentle charm makes him forget her defects.³⁰ (Seidensticker 1976: 37)

Ovaj citat možemo povezati s Genjijevim odnošenjem prema Murasaki. Ona zaista jest nježna i djetinjasta pri njihovom prvom susretu, on ju odgaja i time pokušava nadoknaditi njezinu neadekvatnost. Također, u jednoj sceni u kojoj Genji posjećuje Murasaki možemo zaključiti da Genji smatra kako njegov trud oko njezinog odgoja nije bio uzaludan. Njegove misli glase ovako:

She pleased him more, she seemed prettier and cleverer and more amiable, each time he saw her. He was congratulating himself that his hopes of shaping her into his ideal might not prove entirely unrealistic.³¹ (Seidensticker 1976: 128)

Iz ovakvog toka misli možemo zaključiti kako Genji smatra ljepotu, pamet i ljubaznost jedne od mnogih vrлина koje njegov ideal mora posjedovati. Nadalje, časnik nastavlja s nabrojanjem kvaliteta koje bi žena trebala imati, što zvuči ovako:

No, let us not worry too much about rank and beauty. Let us be satisfied if a woman is not too demanding and eccentric. It is best to settle on a quiet, steady girl. If she proves to have unusual talent and discrimination – well, count them an unexpected premium. Do not, on the other hand, worry too much about remedying her defects. If she seems steady and not given to tantrums, then the charms will emerge of their own accord.³² (Seidensticker 1976: 37)

³⁰ „Kada muškarac izabere nježnu, djetinjastu ženu, on se naravno mora pobrinuti da je odgoji i nadoknadi njezinu neadekvatnost. Čak i ako se ponekad čini nesigurnom, on može osjećati da njegov trud nije uzalud.“ (Prev. Blanka Despotović)

³¹ „Sve ga je više oduševljavala, svaki put kad ju je vidio činila mu se sve ljepšom, pametnijom i ljubaznijom. Čestitao je sam sebi jer se njegove nade da će ju oblikovati prema svom idealu nisu više činile tako nemogućima.“ (Prev. Blanka Despotović)

³² „Ne, nemojmo se brinuti previše o društvenom staležu i ljepoti. Budimo zadovoljni ako žena nije prezahitjevna i ekscentrična. Najbolje je odlučiti se za mirnu i staloženu djevojku. Ako dokaže da ima neobičan talent to treba uračunati kao neočekivanu prednost. Nemojte se, s druge strane, previše brinuti

Stvarnost ovog citata također možemo pronaći u Genjijevom i Murasakinom odnosu. Pogotovo u početku kada je Murasaki dovoljno razigrana da ne razmišlja o Genjijevim ljubavnim interesima i dovoljno poslušna da ne propitkuje njegove postupke.

Murasaki je dakle zbog svoje povučene prirode i poslušnosti savršena djevojka koja je ujedno jedina žena koja je bila najbliže njegovom idealu. Ako je Murasaki idealna žena kakvom je smatra, zašto se onda Genji upušta u nove ljubavne odnose? Postoje dva moguća odgovora na ovo pitanje.

Genji je u cijelom romanu prikazan kao muškarac strastvene i ponekad impulzivne prirode. Često ga pokreću njegove želje i osjećaji koji ga ponekad navode da se iz znatiželje, površinske zaljubljenosti ili privlačnosti udvara drugim damama, iako duboko voli i poštuje Murasaki.

Moguće da je njegovo udvaranje drugim ženama jednostavno ključno obilježje njegovog karaktera koje ne može kontrolirati. Drugi mogući odgovor na prije postavljeno pitanje je da su se njegovi osjećaji, s prolaznošću vremena, promijenili, ali on izbjegava stvarnost te situacije te odbija pustiti Murasaki. U tu promjenu osjećaja moramo uračunati i to da tijekom priče Genji prolazi kroz osobni razvoj te su prikazane različite faze njegovog života.

Njegove romantične potrage za drugim ženama mogu se promatrati kao dio njegovog istraživanja i razvoja kao pojedinca. Drugim riječima, možda je Genji s godinama promijenio svoje poimanje savršenosti, možda sada savršenima smatra neke karakteristike koje Murasaki nema te ih traži u drugim ženama. Kakogod bilo, njezina savršenost naposljetku nije bila dovoljna da ga zadrži odnosno da bude fokusiran samo na nju.

S druge strane, savršenost dame Fujitsubo je lakše objasniti. Ona je savršena baš zato što je nedostižna. S obzirom da je njihov odnos temeljen na zabranjenoj ljubavi on u stvarnosti nije moguć, stoga je nemoguće da ga ona na ikoji način razočara i naruši sliku kakvu ima o njoj. Da je njihov odnos ostvariv vjerojatno bi bio iste sudbine kao i odnos Genjija i Murasaki. Zašto? Zato što postoji i više nego dovoljno razloga zašto se Genji može smatrati uzrokom problema u svojim ljubavnim vezama.

oko otklanjanja njezinih nedostataka. Ako je stalozena i nije sklona napadima bijesa, njezin šarm će se pojaviti sam od sebe. “ (Prev. Blanka Despotović)

Genji je sklon brzom gubitku ljubavnih interesa prema damama nakon što ih uspješno osvoji. Ova nedosljednost dovela je do nezadovoljstva i boli među ženama koje ga vole.

Nadalje, upušta se u više romantičnih veza istovremeno te takvi postupci dovode do ljubomore, rivalstva i sukoba među samim ženama. Društvo razdoblja Heian imalo je stroga pravila i očekivanja u pogledu dvorske ljubavi i braka. Neke od Genjijevih ljubavnih veza krše te društvene norme što dovodi do skandala i neodobravanja od samog društva. Ti razlozi nam samo potvrđuju Genjijeve nesavršenosti, što je ironično, jer on sam traži savršenstvo u ljubavnim vezama.

ZAKLJUČAK

Priča o Genjiju doživjela je popularnost diljem svijeta. Prevedena je na više od dvadeset stranih jezika omogućujući širem čitateljstvu da cijeni njezin kulturni značaj. Utjecaj romana proširio se i izvan Japana nadahnjujući autore, znanstvenike i umjetnike diljem svijeta. Prikaz ljepote, ljubavi i prolazne prirode postojanja koji je prisutan kroz cijeli roman postao je simbol japanskog umjetničkog senzibiliteta i utjecao je na oblikovanje percepcije koju imaju stranci o japanskoj kulturi (Emmerich 2013:14).

Složeni i isprepleteni odnosi princa Genjija s damom Fujitsuo i djevojčicom Murasaki nude uvjerljivo istraživanje ljubavi, želje i vjerno prikazuju zamršenost dvorskog života u razdoblju Heian. Ovi odnosi, obilježeni su dubokom emocionalnom povezanošću, društvenim izazovima i potragom za savršenosti.

Dama Fujitsubo predstavlja zabranjenu i zagonetnu ljubav. Njezin odnos s Genjijem otkriva postojanje napetosti između osobnih želja i društvenih ograničenja, s naglaskom na žrtvu koju pojedinci moraju učiniti u potrazi za ljubavlju. Ona utjelovljuje Genjijev idealizirani oblik ljubavi i savršenstvo u najčišćem smislu te riječi.

Suprotno tome, djevojčica Murasaki simbolizira nevinost i mladenačku ljubav. Genjijeva povezanost s njom razvija se od očinske brige do duboke romantične privrženosti pokazujući čitateljima kako se iz jedne vrste ljubavi može razviti potpuno nova vrsta ljubavi. Njezina nazočnost u njegovom životu također unosi stabilnost i nježnost što dolazi kao ugodno iznenađenje u kontrastu s njegovim burnijim vezama.

U oba odnosa savršenstvo ostaje nepostignuto što nam samo ukazuje na to da je nemoguće ostvariti vlastito poimanje savršenosti kroz drugu osobu.

Priča o Genjiju dakle prikazuje dualnost ljudske prirode, gdje ljubav može biti i izvor dubokog ispunjenja i katalizator osobnih izazova, odjekuje kroz vrijeme i kulturu, pozivajući čitatelje da razmišljaju o bezvremenskim temama ljubavi i čežnje.

LITERATURA

1. Bowring, Richard, 1988., *Landmarks of World Literature: Murasaki Shikibu, The Tale of Genji*. Cambridge University Press, New York
2. Cranston, E. A., 1976. Aspects of the Tale of Genji. *The Journal of the Association of Teachers of Japanese*, 11(2/3), 183–199.
<https://doi.org/10.2307/489462>
3. Dupree, E, 2021., *Uncovering Genji: A Reader's Guide to Murasaki Shikibu's Tale of Genji*, Notes on A Classic
4. Emmerich, M. 2013., *The Tale of Genji: Translation, Canonization, and World Literature*, Columbia University Press
5. Gatten, A. 1986., *Weird ladies: Narrative Strategy in the Genji Monogatari*, *The Journal of the Association of Teachers of Japanese*, Apr. 1986, Vol. 20, No.1 (Apr. 1986), pp. 29-48
6. Goff, E. J., 1991., *Noh drama and the Tale of Genji: The art of allusion in fifteen classical plays*, Princeton University Press
7. Hakutani, Yoshinobu and Arthur O. Lewis, 1973., *The World of Japanese Fiction.*: E. P. Dutton & Co., Inc. New York
8. Kassim, F., Jais W. A., 2014., *Status of Women in the Heian Period (794-1185): A Study of the Literary Works of Murasaki Shikibu and Sei Shonagon.*, *International Journal of East Asian Studies*. Vol. 3, No. 1, 2013/2014, pp. 111-124
9. Lyons, M. 2011., *A Living History*. Thames & Hudson Ltd.
10. Mason, R.H.P., Caiger, J. G, 1997., *A History of Japan*, Tuttle publishing
11. Morris, I., 1979., *The World of the Shining Prince: Court life in Ancient Japan*, Penguin Books
12. Murray, Paul, 2002., *Heian Culture and the Tale of Genji*, 大分県立芸術文化短期大学研究紀要
13. Royall, Tyler, 1999., *I Am I': Genji and Murasaki*. *Monumenta Nipponica* 54, no. 4: 435–80.

14. Royall, Tyler. 2002., *Marriage, Rank and Rape in The Tale of Genji, intersections: Gender, History and culture in the Asian Context*, Issue 7
15. Shikibu, Murasaki., Seidensticker Edward. *The Tale of Genji*, 1978.
16. Shirane Haruo, 2007., *Traditional Japanese Literature: An Anthology, Beginnings to 1600*, Columbia University Press, New York
17. Shively H. D., McCullough H. W. *The Cambridge History of Japan Volume 2 Heian Japan*, Cambridge University Press 1999.
18. Steininger, Brian. 2017., *Chinese literary forms in Heian Japan: poetics and practice*, President and Fellows of Harvard College
19. Tsutsui, William. 2009., *A companion to Japanese history*. Blackwell Publishing Ltd.,
20. Zhang Nan.,2019. 『源氏物語』における主要な人物の命名について— 道家文化とのかかわりを中心に—, 札幌大学総合研究

SAŽETAK

Tema ovoga rada su složeni odnosi princa Genjija s damom Fujitsubo i djevojčicom Murasaki u romanu *Priča o Genjiju* te kako ti odnosi služe kao simbolična potraga za savršenstvom. Princ Genji razvija dva ključna odnosa – tajnu i zabranjenu vezu s damom Fujitsubo, i odnos temeljen na očinskoj brizi i intimnosti s djevojčicom Murasaki. Ovaj kontrast između tajne, zabranjene ljubavi i iskrene, nevine intimnosti pokazuje kako Genji traži savršenstvo kroz različite aspekte ženske ljubavi i ženstvenosti. Analizirajući ove odnose rad istražuje duboke psihološke i emocionalne aspekte Genjijevog karaktera i kako težnja za savršenstvom oblikuje njegove postupke i sudbinu u romanu. Oba odnosa odražavaju njegovu potragu za idealnom ljubavlju i ženskom savršenošću.

Ključne riječi: Murasaki Shikibu, *Priča o Genjiju*, Fujitsubo, Genji, Murasaki, odnosi, analiza

ABSTRACT

The theme of this paper revolves around the complex relationships of Prince Genji with Lady Fujitsubo and the young girl Murasaki in the novel "The Tale of Genji," and how these relationships serve as a symbolic quest for perfection. Prince Genji develops two pivotal relationships – a secret and forbidden affair with Lady Fujitsubo, and a relationship based on paternal care and intimacy with the young girl Murasaki. This contrast between secret, forbidden love and sincere, innocent intimacy illustrates how Genji seeks perfection through various facets of feminine love and femininity. Through an analysis of these relationships, the paper delves into the profound psychological and emotional aspects of Genji's character and how the pursuit of perfection shapes his actions and destiny in the novel. Both relationships reflect his quest for ideal love and feminine perfection.

Keywords: Murasaki Shikibu, *The Tale of Genji*, Fujitsubo, Genji, Murasaki, relationships, analysis